

FİNANSAL TUTUM VE DAVRANIŞLARIN DEMOGRAFİK FAKTÖRLERE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ: MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

Hasan UYGURTÜRK¹

Mustafa FINDIK²

Öz

Finansal tutum ve davranış Türkiye’de ve dünyada birçok bilimsel çalışmaya konu olmuştur. Yaşanan ekonomik problemler bireylere finansal tutum ve davranış konusunda büyük bir farkındalık düzeyi sağlamaktadır. Parasal konularda yoğun mesai harcayan muhasebe meslek mensuplarının finansal davranış ve tutumlarının belirlenmesi araştırmalara konu olabilmektedir. Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının finansal tutum ve davranışlarının demografik faktörlere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Bartın ilindeki muhasebe meslek mensupları üzerinde anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Analiz kapsamında oluşturulan hipotezler t-testi ve ANOVA analizi ile test edilmiştir. Çalışma sonucunda demografik özelliklerin muhasebe meslek mensuplarının finansal tutum ve davranışları üzerinde bir farklılaşmaya yol açmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Tutum, Finansal Davranış, Muhasebe Meslek Mensubu, Bartın.

Jel Kodları: M41, G50

EVALUATION OF FINANCIAL ATTITUDES AND BEHAVIORS ACCORDING TO DEMOGRAPHIC FACTORS: A RESEARCH ON ACCOUNTING PROFESSIONALS

Abstract

Financial attitude and behavior has been the subject of many scientific studies in Turkey and in the world. The economic problems experienced provide individuals with a great level of awareness about financial attitude and behavior. Determining the financial behaviors and attitudes of professional accountants who work intensively on monetary issues can be the subject of research. In this study, it is aimed to determine whether the financial attitudes and behaviors of accounting professionals differ according to demographic factors. For this purpose, a survey study was conducted on accountants in the province of Bartın. The hypotheses created within the scope of

* Bu çalışma Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Finans ve Bankacılık Anabilim Dalı’nda Mustafa Fındık tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

1 Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, İşletme Fakültesi, E-posta: hasanuygurturk@karabuk.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9252-0155

2 Bilim Uzmanı, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, E-posta: findikmf@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5597-5820

Atıf: Uygurtürk, H., Fındık., M. (2022). Finansal tutum ve davranışların demografik faktörlere göre değerlendirilmesi: muhasebe meslek mensupları üzerine bir araştırma. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 7(13). 90-104

DOI: 10.54831/vanyuiibfd.1092734

the analysis were tested with t-test and ANOVA analysis. As a result of the study, it has been determined that demographic characteristics do not cause a differentiation on the financial attitudes and behaviors of accounting professionals.

Keywords: Financial Attitude, Financial Behavior, Professional Accountant, Bartın.

Jel Classification: M41, G50

GİRİŞ

Küresel ekonominin büyümesi, teknolojik gelişmeler ve bunların birbirleriyle olan entegrasyonu finansal sistem üzerinde önemli bir etkide bulunmaktadır. Söz konusu etkilerin başında finansal ürün ve hizmetlerde yaşanan çeşitlilik ve karmaşıklık gelmektedir. Böyle bir ortamda finansal kararların zamanında ve doğru bir şekilde verilmesi önemini gittikçe artırmaktadır. Bu noktada kişilerin finansal konulara yönelik bilgi, tutum ve davranışları ön plana çıkmaktadır.

Finansal davranış, para yönetimi ile ilgili herhangi bir insan davranışı olarak tanımlanabilir (Xiao, 2008: 70). Finansal davranış, kişisel finansal yönetim ile ilgilidir. Kişisel finansal yönetim ise, finansal planlama, yönetim ve kontrol faaliyetlerini içeren bireysel düzeyde finansal yönetim kavramının uygulamalarından biridir. Planlama faaliyeti, elde edilen bir gelirin ne için kullanılacağını planlama faaliyetinden oluşurken, yönetim, finansmanı verimli bir şekilde yönetme faaliyetini kapsamaktadır. Kontrol ise finansal yönetimin planlanana/bütçelenene uygun olup olmadığını değerlendirme faaliyeti olarak ifade edilebilir. Sağlıklı bir finansal davranış, kişinin para giriş çıkışlarını, kredileri ve yatırımları yönetmedeki tutumundan anlaşılabilir (Herawati vd., 2018: 30).

Psikoloji literatüründe tutum, “belirli bir varlığı bir dereceye kadar lehte veya aleyhte değerlendirerek ifade edilen psikolojik bir eğilim” olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, finansal tutumlar, önerilen finansal yönetim uygulamalarını bir dereceye kadar kabul etme veya kabul etmeme olarak değerlendirirken ortaya konulan psikolojik eğilim olarak ifade edilebilir. Eagly ve Chaiken (1993) tutumların davranışsal tepkilerle ortaya çıktığını öne sürmüşlerdir. Bu nedenle finansal tutumları, kişisel bir alt sistem değişkeni olarak, finansal davranışları ise yönetsel bir alt sistem değişkeni olarak tanımlamak uygun olmaktadır (Parrotta ve Johnson, 1998: 60; Eagly ve Chaiken, 1993: 1).

Finansal konularda karar vermek, büyük işletme yapılarından tek başına yaşayan bireylere kadar farklı kesimlerin hayatlarının hemen hemen her döneminde yapmaları gereken faaliyetlerin başında gelmektedir. Finansal bilgi yanında olumlu finansal tutum ve davranışlara sahip olan insanların verecekleri finansal kararlarda başarılı olma ihtimalleri artmaktadır. Bu durum tüm meslek gruplarında geçerli olmakla birlikte işleri gereği parasal özellikteki faaliyetler ile yakın ilişki içinde olan muhasebe meslek mensupları için daha fazla önem arz etmektedir.

Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının finansal tutum ve davranışlarının demografik faktörlere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Bartın Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'na (SMMMO) kayıtlı Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler üzerine bir anket çalışması gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler analiz edilmiştir.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Finansal tutum ve davranışlara yönelik gerek muhasebe mesleğine mensup kişiler gerekse de farklı alanlardaki kişiler üzerine gerçekleştirilen çalışmalardan bazıları aşağıda özetlenmiştir.

De Bassa Scheresberg (2013) çalışmasında 25-34 yaş aralığındaki genç yetişkinlerin finansal okuryazarlığı ve finansal davranışlarını incelemiştir. Araştırmada çoğu genç yetişkinin temel finansal bilgiden yoksun olduğu ortaya konmuştur. Çalışmada ayrıca, daha yüksek finansal okuryazarlık seviyesine sahip olan veya matematik ya da kişisel finans bilgilerine daha fazla güvenen katılımcıların daha iyi finansal sonuçlara sahip olduğu da ifade edilmiştir. Ada (2017) hemşirelerin kişisel finans ile ilgili tutum ve davranışlarını demografik faktörler ekseninde değerlendirmeyi amaçlamıştır. Çalışmada hemşirelerin finansal tutumlarının gelire göre, finansal davranışlarının ise eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık sergilediği tespit edilmiştir. Herawati vd. (2018) çalışmalarında Bali'deki muhasebe öğrencilerinin finansal davranışlarını etkileyen faktörleri analiz etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda, finansal okuryazarlık, finansal öz yeterlik ve sosyal ekonomik durumun finansal davranış üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Er ve Çetintaş (2018) işçilerin finansal okuryazarlık düzeylerini finansal bilgi, tutum ve davranış ekseninde araştırmışlardır. Araştırma sonucunda işçilerin, finansal okuryazarlık seviyelerinin nispeten yüksek olduğu sonucuna ulaşılmakla birlikte, geleceği ilgilendiren planlamalarda yetersiz bilgi, tutum ve davranış düzeyine sahip oldukları ifade edilmiştir. Yong vd. (2018) planlı davranış teorisine dayanan araştırmalarında Malezya'da çalışan genç yetişkinler arasında finansal bilgi, tutum, davranış ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapısal eşitlik modellemesinin kullanıldığı çalışmada, finansal eğitimin finansal bilgiyi olumlu yönde etkilediği ve buna ek olarak hem finansal tutumu hem de davranışı önemli ölçüde öngördüğü tespit edilmiştir. Ayrıca finansal bilginin finansal davranış üzerindeki etkisine finansal tutumun kısmen aracılık ettiği, etnik köken açısından, Çinlilerin en yüksek finansal bilgi ve davranışa sahip olduğu, Hintlilerin ise en yüksek finansal tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Rizkiawati ve Asandimitra (2018) Surabaya'da yaşayanların finansal yönetim davranışı üzerinde gelir, cinsiyet, yaş, finansal bilgi, finansal tutum, kontrol odağı ve finansal öz yeterliliğin etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda sadece kontrol odağı ve finansal öz yeterliliğin finansal yönetim davranışı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca, gelir, cinsiyet, yaş, finansal bilgi ve finansal tutumun finansal yönetim davranışı üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı ifade edilmiştir.

Sandal ve Yalçın (2020) çalışmalarında Tunceli ve Elazığ illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının finansal okuryazarlık ve finansal tablo okuryazarlık seviyelerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada analiz kapsamına alınan meslek mensuplarının ortalama üstünde finansal okuryazarlığa sahip oldukları, ancak kavramsal ve güncel konulara yeteri kadar hakim olmadıkları belirlenmiştir. Siswanti ve Halida (2020) üniversite çalışanlarında finansal yönetim davranışını etkileyen unsurları analiz etmeyi amaçlamışlardır. Analiz sonucunda finansal bilginin, finansal tutumun ve öz denetimin finansal yönetim davranışı üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Münyas (2021) araştırmasında mali müşavir adaylarının finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının birtakım değişkenlere göre farklılaşma sergileyip sergilemediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda genel olarak finansal okuryazarlık tutum ve davranışları ile analiz kapsamında kullanılan değişkenler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Dayı ve Çetin (2021) bireylerin kişilik özelliklerinin, finansal tutumlarına olan etkisini incelemiştir. Çalışmada ulaşılan sonuca göre kişilik özelliklerinden sorumluluğun, finansal tutum üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi bulunduğu, dışa dönüklük, nevrozizm ve açıklık özelliklerinin ise anlamlı bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir.

2. METODOLOJİ

2.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bireysel veya işletme çapında finansal bir konuda karar alırken finansal tutum ve davranışlar önemli rol oynamaktadır. Bu çalışmada işleri gereği parasal konularla yakından ilgili olan muhasebe meslek mensuplarının finansal tutum ve davranışlarının demografik faktörlere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, Bartın SMMMO'ya kayıtlı muhasebe meslek mensupları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Aralık 2021 itibarıyla odaya kayıtlı 102 muhasebe meslek mensubu bulunmaktadır. Bu kişilerin tamamına ulaşılmış, 97 adet anket geri dönüşü sağlanmıştır. Geri dönüş sağlanan 6 anket formunun eksik veya hatalı doldurulduğu tespit edilmiş ve söz konusu anketler analiz dışı bırakılmıştır. Dolayısıyla araştırmanın veri seti 91 anketten oluşmuştur.

2.2. Araştırmanın Hipotezleri ve Analiz Yöntemi

Araştırmada demografik özelliklerin finansal tutum ve davranış üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda test edilecek olan hipotezler aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

H1: Finansal tutum cinsiyete göre farklılık gösterir.

H2: Finansal davranış cinsiyete göre farklılık gösterir.

H3: Finansal tutum yaşa göre farklılık gösterir.

- H4: Finansal davranış yaşa göre farklılık gösterir.
- H5: Finansal tutum medeni duruma göre farklılık gösterir.
- H6: Finansal davranış medeni duruma göre farklılık gösterir.
- H7: Finansal tutum aylık gelire göre farklılık gösterir.
- H8: Finansal davranış aylık gelire göre farklılık gösterir.
- H9: Finansal tutum öğrenim durumuna göre farklılık gösterir.
- H10: Finansal davranış öğrenim durumuna göre farklılık gösterir.
- H11: Finansal tutum iş tecrübesine göre farklılık gösterir.
- H12: Finansal davranış iş tecrübesine göre farklılık gösterir.
- H13: Finansal tutum ev sahipliğine göre farklılık gösterir.
- H14: Finansal davranış ev sahipliğine göre farklılık gösterir.
- H15: Finansal tutum araba sahipliğine göre farklılık gösterir.
- H16: Finansal davranış araba sahipliğine göre farklılık gösterir.
- H17: Finansal tutum bakmakla yükümlü olunan kişi sayısına göre farklılık gösterir.
- H18: Finansal davranış bakmakla yükümlü olunan kişi sayısına göre farklılık gösterir.

Hipotezleri test etmede kullanılacak olan veriler anket yöntemi ile elde edilmiştir. İki kısımdan oluşan anket formunun birinci kısmında katılımcıların demografik özelliklerini içeren sorular bulunmaktadır. Anketin ikinci kısmında ise bireylerin finansal tutum ve finansal davranışları ile ilgili görüşleri 5’li likert ölçeği ile alınmıştır. Finansal tutum ve davranışları belirlemek amacıyla Sarıgül (2015) tarafından yapılan çalışmada kullanılan ölçekten yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi SPSS 25.0 programı ile yapılmıştır. Analiz işlemlerinde parametrik testlerden bağımsız örneklem t testi ve ANOVA’dan faydalanılmıştır. Parametrik testler, parametrik olmayan testlere göre istatistikî olarak daha güçlü ve güvenilir olduklarından tercih edilmiştir.

3. BULGULAR

Bulgular başlığı altında ilk olarak güvenilirlik analizi kapsamında Cronbach Alfa (α) değerleri incelenmiştir. İkinci olarak katılımcıların demografik özellikleri ortaya konmuştur. Daha sonra finansal tutum ve finansal davranış ölçekleri içerisindeki ifadelerle ilişkin tanımlayıcı değerler ile hipotezlere ilişkin test sonuçlarına yer verilmiştir.

3.1. Güvenirlik Analizi

Finansal tutum ve finansal davranış ölçeği ifadeleri toplamda 14 maddeden oluşmakta olup ifadelerle verilen cevaplara göre güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Güvenirlilik Analizi Bulguları

Ölçekler	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Finansal Tutumları Belirleme Ölçeği	0,833	8
Finansal Davranışları Belirleme Ölçeği	0,745	6

Tablo 1'deki bilgilere göre finansal tutum ölçeğinin güvenirlilik değeri 0,833, finansal davranış ölçeğinin ise 0,745 olarak belirlenmiştir. Buna göre değerlerinin 0,70'in üzerinde olması tüm değişkenler için güvenirliliğin sağlandığını ifade etmektedir (Nunnally ve Bernstein, 1994; Morgan vd., 2011; Kline, 2016).

3.2. Demografik Bulgulara İlişkin Değerlendirme

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların kişisel özelliklerinden cinsiyet, medeni durum, yaş, gelir düzeyi, eğitim durumu, iş tecrübesi, ev sahipliği durumu, araba sahipliği durumu, bakmakla yükümlü olunan kişi sayısı incelenmiş olup sonuçlar tablolar halinde gösterilmiştir. Katılımcıların cinsiyet ve medeni durum dağılımları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Cinsiyet ve Medeni Durum Dağılımı

Cinsiyet	f	%	Medeni Durum	f	%
Kadın	17	18,7	Bekar	10	11,0
Erkek	74	81,3	Evli	81	89,0
Toplam	91	100,0	Toplam	91	100,0

Tablo 2'ye göre; katılımcılardan 17'si (%18,7) kadın ve 74'ü (%81,3) erkektir. Yine Tablo 2'de yer alan bilgilerden katılımcıların %89,0'unun evli, %11,0'inin bekar olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Yaş ve Gelir Durumu Dağılımı

Yaş	f	%	Gelir	f	%
26-35 Yaş Arası	4	4,4	0-1.500 TL Arası	1	1,1
36-45 Yaş Arası	27	29,7	1.501-3.000 TL Arası	2	2,2
46-55 Yaş Arası	35	38,5	3.001-4.500 TL Arası	16	17,6
56 Yaş ve Üzeri	25	27,5	4.501 TL ve Üzeri	72	79,1
Toplam	91	100,0	Toplam	91	100,0

Tablo 3'ten katılımcıların %38,5'inin 46-55 yaş aralığında, %29,7'sinin 36-45 yaş aralığında, %27,5'inin 56 yaş ve üzeri, %4,4'ünün de 26-35 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Daha anlamlı ve doğru sonuçlar elde etmek için 26-35 yaş arası ve 36-45 yaş arası grup birleştirilerek "45 Yaş ve altı" olarak yeniden adlandırılmış ve oranı da %34,1 olarak dikkate alınmıştır.

Tablo 3'e göre katılımcıların %79,1'inin 4.501 TL ve üzeri, %17,6'sının 3.001-4.500 TL arası, %2,2'sinin 1.501-3.000 TL arası, %1,1'inin 0-1.500 TL arası gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Tablo 3'e ek olarak daha anlamlı ve doğru sonuçlar elde etmek için 0-1.500 TL arası, 1.501-3.000 TL arası ve 3.001-4.500 TL arası gelir grupları birleştirilerek "0-4.500 TL Arası" olarak yeniden adlandırılmış ve oranı da %20,9 olarak belirlenmiştir.

Tablo 4. Eğitim Durumu ve İş Tecrübesi Dağılımı

Eğitim Durumu	f	%	İş Tecrübesi	f	%
Lise ve Altı	26	28,6	2-5 Yıl Arası	2	2,2
Ön Lisans	7	7,7	6-10 Yıl Arası	7	7,7
Lisans	49	53,8	11-15 Yıl Arası	14	15,4
Yüksek Lisans	8	8,8	16 Yıl ve Üstü	68	74,7
Doktora	1	1,1			
Toplam	91	100,0	Toplam	91	100,0

Tablo 4’teki bilgilerden katılımcıların %53,8’inin lisans, %28,6’sının lise ve altı %8,8’inin yüksek lisans, %7,7’sinin ön lisans, %1,1’inin doktora mezunu olduğu görülmektedir. Tablo 4’e ek olarak daha anlamlı ve doğru sonuçlar elde etmek için “Yüksek Lisans” ve “Doktora” eğitim durumları birleştirilerek “Lisansüstü” olarak yeniden adlandırılmış ve oranı da %9,9 olarak belirlenmiştir.

Tablo 4’e göre katılımcıların %74,7’sinin 16 yıl ve üstü, %15,4’ünün 11-15 yıl arası, %7,7’sinin 6-10 yıl arası ve %2,2’sinin 2-5 yıl arası iş tecrübesine sahip olduğu görülmektedir. Daha anlamlı ve doğru sonuçlar elde etmek için 2-5 yıl arası ile 6-10 yıl arası gruplar birleştirilerek “10 yıl ve altı” olarak yeniden adlandırılmış ve oranı da %9,9 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 5. Ev-Araba Sahipliği Durumu

Ev Sahipliği	f	%	Araba Sahipliği	f	%
Evet	75	82,4	Evet	81	89,0
Hayır	16	17,6	Hayır	10	11,0
Toplam	91	100,0	Toplam	91	100,0

Tablo 5’teki bilgilerden katılımcıların %82,4’ünün evinin olduğu, %17,6’sının evinin olmadığı, %89,0’unun araba sahibi olduğu ve %11,0’inin de arabası bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 6. Bakmakla Yükümlü Olunan Kişi Sayısı Dağılımı

Kişi Sayısı	f	%
0	8	8,8
1 Kişi	23	25,3
2 Kişi	25	27,5
3 Kişi	27	29,7
4 Kişi	6	6,6
5 Kişi ve Üstü	2	2,2
Toplam	91	100,0

Tablo 6’da yer alan bilgilere göre katılımcıların %29,7’si 3 kişi, %27,5’i 2 kişi, %25,3’ü 1 kişi, %8,8’i 0, %6,6’sı 4 kişi, %2,2’si ise 5 kişi ve üstünde bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısına sahiptir. Daha anlamlı ve doğru sonuçlar elde etmek için 0 ve 1 kişi arası birleştirilerek “0-1 Kişi Arası”, 3 kişi, 4 kişi, 5 kişi ve üstü birleştirilerek de “3 kişi ve üstü” olarak yeniden adlandırılmış ve oranları da sırasıyla % 34,1 ile %38,5 olarak belirlenmiştir.

3.3. Finansal Tutum ve Finansal Davranış Ölçeklerine Yönelik Bilgiler

Muhasebe meslek mensuplarının, finansal tutum ve finansal davranışları belirleme ölçeğindeki sorulara verdikleri cevaplar ile bu cevaplara ilişkin istatistiki bilgiler Tablo 7 ve 8’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Finansal Tutum Ölçeği Maddelerine İlişkin Cevapların Dağılımı ve İstatistiki Bilgileri

Ölçek	F	Katılım Durumu					Toplam	Ort.	SS
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum			
1)Para ile ilgili konular karmaşıktır.	-	4	28	43	16	91	3,78	0,78	
2)Planlanmamış harcamalar için köşede para bulundurulmalıdır.	1	2	23	37	28	91	3,97	0,86	
3)Finansal planlama ve bütçe çok parası olanlar için gereklidir.	-	4	28	48	11	91	3,72	0,73	
4)Günlük ve haftalık gibi kısa dönemler için harcama planı yapmak gereksizdir.	-	5	18	58	10	91	3,80	0,70	
5)Ne yaparsam yapayım finansal durumumda bir değişiklik olmaz.	-	5	22	46	18	91	3,84	0,80	
6)Finans konularında eğitim almak isterim.	-	6	13	59	13	91	3,86	0,73	
7)Alışveriş yapmak mutluluğum için çok önemlidir.	1	4	42	35	9	91	3,51	0,77	
8)Para harcanmak içindir, biriktirmek için değil.	-	3	43	38	7	91	3,53	0,68	

Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma

Tablo 7’deki bilgilere göre, muhasebe meslek mensuplarının çoğunluğunun, 1-2-3-4-5 ve 6. ölçek maddelerine katıldıkları, 7 ve 8. ölçek maddelerine ise kısmen katıldıkları belirlenmiştir. Ayrıca Tablo 7’deki analiz sonuçlarına göre muhasebe meslek mensuplarının 2. ölçek maddesi ifadesine vermiş oldukları cevapların ortalaması 3,97 ile en yüksek ortalamaya sahip olurken, 7. ölçek maddesi ifadesine vermiş oldukları cevapların ortalaması 3,51 ile en düşük ortalamaya sahip olmuştur.

Tablo 8. Finansal Davranış Ölçeği Maddelerine İlişkin Cevapların Dağılımı ve İstatistiki Bilgileri

Ölçek	F	Zaman Durumu					Toplam	Ort.	SS
		Hiçbir Zaman Çok Nadiren	Ara Sıra	Genellikle	Her Zaman				
1)Harcamalarımı kontrol etmekte zorlanırım.	-	7	24	25	35	91	3,96	0,98	
2)Haftalık ve aylık harcama planları yaparım.	4	8	20	40	19	91	3,68	1,04	
3)Paramın nasıl bittiğini anlamam.	2	5	22	26	36	91	3,97	1,03	
4)Alışveriş yaparken fiyatları kıyaslarım.	5	8	23	41	14	91	3,56	1,03	

Ölçek		Hiçbir Zaman Çok	Nadiren	Ara Sıra	Genellikle	Her Zaman	Toplam	Ort.	SS
	%	5,5	8,8	25,3	45,1	15,4	100		
5) Bir şey satın alırken finansal durumumu dikkate alırım.	F	-	2	7	46	36	91	4,27	0,70
	%	-	2,2	7,7	50,5	39,6	100		
6) Gazetelerin ve televizyonların ekonomi ve finansal haberlerini izlerim.	F	1	4	20	41	25	91	3,93	0,87
	%	1,1	4,4	22,0	45,1	27,5	100		

Tablo 8’deki bilgilere göre, muhasebe meslek mensuplarının çoğunluğunun 1. ve 3. ölçek maddelerini her zaman yaptıkları belirlenirken, 2-4-5 ve 6. ölçek maddelerini genellikle yaptıkları tespit edilmiştir. Ayrıca Tablo 8’deki analiz sonuçlarına göre, muhasebe meslek mensuplarının 5. ölçek maddesine vermiş oldukları cevapların ortalaması 4,27 ile en yüksek ortalamaya sahip olurken, 4. ölçek maddesine vermiş oldukları cevapların ortalaması 3,56 ile en düşük ortalamaya sahip olmuştur.

3.4. Demografik Özelliklere Göre Fark Testleri

Muhasebe meslek mensuplarının, cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir düzeyi, eğitim durumu, iş tecrübesi, ev sahipliği durumu, araba sahipliği durumu ve bakmakla yükümlü olunan kişi sayısına göre finansal tutum ve davranışları arasındaki farklılaşmalar bu kısımda ele alınmıştır.

Tablo 9. Cinsiyete Göre Değişkenlerin Farklılaşma Durumu

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	SS	t-değeri	p-değeri
Finansal Tutum	Kadın	17	3,6471	0,51772	-0,968	0,336
	Erkek	74	3,7821	0,51893		
Finansal Davranış	Kadın	17	3,9020	0,65367	0,019	0,985
	Erkek	74	3,8986	0,63138		

Not: N=91; serbestlik derecesi=89

Tablo 9’a göre muhasebe meslek mensuplarının, finansal tutumları ve finansal davranışları cinsiyete göre istatistiki bakımdan anlamlı farklılaşmamaktadır ($p>0,05$). Diğer bir ifade ile muhasebe meslek mensuplarının cinsiyeti ile finansal tutum ve finansal davranış değerlerinin ortalaması arasında farklılık bulunmamaktadır. Buna göre H1 ve H2 hipotezleri kabul edilmemiştir.

Tablo 10. Yaşa Göre Değişkenlerin Farklılaşma Durumu

Değişken	Yaş	N	Ort.	SS	F testi	p-değeri
Finansal Tutum	45 yaş ve altı	31	3,7097	0,63933	0,212	0,809
	46-55 yaş arası	35	3,7929	0,51623		
	56 yaş ve üstü	25	3,7650	0,33912		
Finansal Davranış	45 yaş ve altı	31	3,9409	0,67707	0,131	0,877
	46-55 yaş arası	35	3,8952	0,58170		
	56 yaş ve üstü	25	3,8533	0,66374		

Not: N=91; serbestlik derecesi=90

Tablo 10'a göre muhasebe meslek mensuplarının, finansal tutumları ve finansal davranışları yaşa göre istatistiki bakımdan anlamlı farklılaşmamaktadır ($p>0,05$). Buna göre muhasebe meslek mensuplarının yaşları ile finansal tutum ve finansal davranış değerlerinin ortalaması arasında farklılık bulunmamaktadır. Bu doğrultuda H3 ve H4 hipotezleri kabul edilmemiştir.

Tablo 11. Medeni Duruma Göre Değişkenlerin Farklılaşma Durumu

Değişken	Medeni Durum	N	Ort.	SS	t-değeri	p-değeri
Finansal Tutum	Bekar	10	3,5250	0,69921	-1,509	0,135
	Evli	81	3,7855	0,48983		
Finansal Davranış	Bekar	10	3,9667	0,75686	0,356	0,723
	Evli	81	3,8909	0,61979		

Not: N=91; serbestlik derecesi=89

Tablo 11'e göre, muhasebe meslek mensuplarının, finansal tutumları ve finansal davranışları medeni duruma göre istatistiki bakımdan anlamlı farklılaşmamaktadır ($p>0,05$). Diğer bir ifade ile muhasebe meslek mensuplarının medeni durumları ile finansal tutum ve finansal davranış değerlerinin ortalaması arasında farklılık bulunmamaktadır. Buna göre H5 ve H6 hipotezleri kabul edilmemiştir.

Tablo 12. Aylık Gelire Göre Değişkenlerin Farklılaşma Durumu

Değişken	Aylık Gelir	N	Ort.	SS	t-değeri	p-değeri
Finansal Tutum	4.500 TL ve altı	19	3,8421	0,39713	0,804	0,424
	4.501 TL ve üstü	72	3,7344	0,54625		
Finansal Davranış	4.500 TL ve altı	19	3,9825	0,57707	0,643	0,522
	4.501 TL ve üstü	72	3,8773	0,64761		

Not: N=91; serbestlik derecesi=89

Tablo 12'ye göre muhasebe meslek mensuplarının, finansal tutum ve finansal davranışları gelir düzeyine göre istatistiki bakımdan anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Diğer bir ifade ile muhasebe meslek mensuplarının gelir düzeyi ile finansal tutum ve finansal davranış değerlerinin ortalaması arasında farklılık bulunmamaktadır. Buna göre H7 ve H8 hipotezleri kabul edilmemiştir.

Tablo 13. Eğitim Durumuna Göre Değişkenlerin Farklılaşma Durumu

Değişken	Eğitim Durumu	N	Ort.	SS	F testi	p-değeri
Finansal Tutum	Lise ve altı	26	3,9038	0,40514	1,014	0,391
	Önlisans	7	3,7500	0,19094		
	Lisans	49	3,6862	0,60495		
	Lisansüstü	9	3,7222	0,43201		
Finansal Davranış	Lise ve altı	26	3,8910	0,56753	0,218	0,884
	Önlisans	7	3,7381	0,96637		
	Lisans	49	3,9354	0,65335		
	Lisansüstü	9	3,8519	0,43656		

Not: N=91; serbestlik derecesi=90

Tablo 13'e göre muhasebe meslek mensuplarının, finansal tutum ve finansal davranışları eğitim durumuna göre istatistiki bakımdan anlamlı farklılaşmamaktadır ($p>0,05$). Buna göre muhasebe

meslek mensuplarının eğitim durumu ile finansal tutum ve finansal davranış değerleri grup ortalama puanları arasında farklılık bulunmamaktadır. Bu kapsamda H9 ve H10 hipotezleri kabul edilmemiştir.

Tablo 14. İş Tecrübesine Göre Değişkenlerin Farklılaşma Durumu

Değişken	İş Tecrübesi	N	Ort.	SS	F testi	p-değeri
Finansal Tutum	10 yıl ve altı	9	3,7639	0,62012	0,263	0,769
	11-15 yıl	14	3,8482	0,52160		
	16 yıl üstü	68	3,7371	0,51022		
Finansal Davranış	10 yıl ve altı	9	3,5741	0,58399	1,745	0,181
	11-15 yıl	14	4,0714	0,68161		
	16 yıl üstü	68	3,9069	0,62053		

Not: N=91; serbestlik derecesi=90

Tablo 14'e göre muhasebe meslek mensuplarının, finansal tutum ve finansal davranışları iş tecrübesine göre istatistiki bakımdan anlamlı farklılaşmamaktadır ($p>0.05$). Başka bir deyişle muhasebe meslek mensuplarının iş tecrübesi ile finansal tutum ve finansal davranış değerleri grup ortalama puanları arasında farklılık bulunmamaktadır. Buna göre H11 ve H12 hipotezleri kabul edilmemiştir.

Tablo 15. Ev Sahipliğine Göre Değişkenlerin Farklılaşma Durumu

Değişken	Ev Sahipliği	N	Ort.	SS	t-değeri	p-değeri
Finansal Tutum	Evet	75	3,7850	0,50902	1,122	0,265
	Hayır	16	3,6250	0,55902		
Finansal Davranış	Evet	75	3,9022	0,65076	0,096	0,924
	Hayır	16	3,8854	0,55350		

Not: N=91; serbestlik derecesi=89

Tablo 15'e göre muhasebe meslek mensuplarının, finansal tutum ve finansal davranışları ev sahipliği durumuna göre istatistiki bakımdan anlamlı farklılaşmamaktadır ($p>0.05$). Diğer bir ifade ile muhasebe meslek mensuplarının ev sahipliği durumu ile finansal tutum ve finansal davranış değerleri grup ortalama puanları arasında farklılık tespit edilmemiştir. Buna göre H13 ve H14 hipotezleri kabul edilmemiştir.

Tablo 16. Araba Sahipliğine Göre Değişkenlerin Farklılaşma Durumu

Değişken	Araba Sahipliği	N	Ort.	SS	t-değeri	p-değeri
Finansal Tutum	Evet	81	3,7932	0,50743	1,931	0,057
	Hayır	10	3,4625	0,54022		
Finansal Davranış	Evet	81	3,9136	0,63853	0,613	0,542
	Hayır	10	3,7833	0,59343		

Not: N=91; serbestlik derecesi=89

Tablo 16'ya göre muhasebe meslek mensuplarının, finansal tutum ve finansal davranışları, araba sahipliği durumuna göre istatistiki bakımdan anlamlı farklılaşmamaktadır ($p>0.05$). Başka bir deyişle muhasebe meslek mensuplarının araba sahipliği durumu ile finansal tutum ve finansal

davranışları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre H15 ve H16 hipotezleri kabul edilmemiştir.

Tablo 17. Bakmakla Yükümlü Kişi Sayısına Göre Değişkenlerin Farklılaşma Durumu

Değişken	Kişi Sayısı	N	Ort.	SS	F testi	p-değeri
Finansal Tutum	0	8	3,4219	0,74981	1,406	0,247
	1	23	3,7554	0,31864		
	2	25	3,8500	0,55902		
	3 kişi ve üstü	35	3,7679	0,52610		
Finansal Davranış	0	8	3,7917	0,58248	0,118	0,949
	1	23	3,9420	0,55870		
	2	25	3,9133	0,77895		
	3 kişi ve üstü	35	3,8857	0,59377		

Not: N=91; serbestlik derecesi=90

Tablo 17'ye göre muhasebe meslek mensuplarının, finansal tutum ve finansal davranışları bakımından yükümlü olunan kişi sayısına göre istatistiki bakımdan anlamlı farklılaşmamaktadır ($p>0.05$). Diğer bir ifadeyle muhasebe meslek mensuplarının bakımından yükümlü olunan kişi sayısı ile finansal tutum ve finansal davranışları arasında farklılık tespit edilmemiştir. Buna göre H17 ve H18 hipotezleri kabul edilmemiştir.

Hipotez testlerinin durumu Tablo 18'de özetlenmiştir.

Tablo 18. Hipotezlerin Toplu Sonuçları

Hipotezler	Hipotez Testi Sonucu
H1 Finansal tutum cinsiyete göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H2 Finansal davranış cinsiyete göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H3 Finansal tutum yaşa göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H4 Finansal davranış yaşa göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H5 Finansal tutum medeni duruma göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H6 Finansal davranış medeni duruma göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H7 Finansal tutum aylık gelire göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H8 Finansal davranış aylık gelire göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H9 Finansal tutum öğrenim durumuna göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H10 Finansal davranış öğrenim durumuna göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H11 Finansal tutum iş tecrübesine göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H12 Finansal davranış iş tecrübesine göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H13 Finansal tutum ev sahipliğine göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H14 Finansal davranış ev sahipliğine göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H15 Finansal tutum araba sahipliğine göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H16 Finansal davranış araba sahipliğine göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H17 Finansal tutum bakmakla yükümlü olunan kişi sayısına göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi
H18 Finansal davranış bakmakla yükümlü olunan kişi sayısına göre farklılık gösterir.	Kabul Edilmedi

Tablo 18'e göre analiz kapsamına alınan muhasebe meslek mensuplarının finansal tutum ve davranışları cinsiyet, yaş, medeni durum, aylık gelir, öğrenim durumu, iş tecrübesi, ev-araba sahipliği ve bakmakla yükümlü olunan kişi sayısına göre farklılık göstermemektedir.

SONUÇ

Geçmişini oldukça eskilere dayanan, ekonomik, teknolojik, sosyal değişim ve gelişmelere açık olan muhasebe mesleği önemli meslek dallarından biri olarak kabul edilmektedir. Meslek gereği para ile ilgili konularda yoğun mesai harcayan muhasebe meslek mensuplarının finansal davranış ve tutumlarının belirlenmesi araştırmalara konu olabilmektedir.

Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının finansal tutum ve davranışlarının demografik faktörlere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışma Bartın Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'na kayıtlı muhasebe meslek mensupları üzerine gerçekleştirilmiştir. Analiz kapsamında oluşturulan hipotezler t-testi ve ANOVA analizi ile test edilmiştir.

Araştırma grubunu teşkil eden muhasebe meslek mensuplarının, cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir düzeyi, eğitim durumu, iş tecrübesi, ev sahipliği durumu, araba sahipliği durumu ve bakmakla yükümlü olunan kişi sayısı değişkenleriyle finansal tutum ve davranışa yönelik oluşturulan hipotezler test edilmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının finansal tutum ve davranışlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu durum erkek ve kadın meslek mensupları arasında finansal tutum ve davranış arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının finansal tutum ve davranışlarının yaş ve medeni duruma göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bu durum katılımcıların farklı yaş aralıklarında olmalarının, evli veya bekar olmalarının finansal tutum ve davranışlarında farklılık ortaya çıkarmadığını göstermektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının finansal tutum ve davranışlarının gelir düzeyi ve eğitim durumuna göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Söz konusu durum katılımcıların farklı gelir ve eğitim seviyesine sahip olmalarının finansal tutum ve davranışlarında farklılık ortaya çıkarmadığını göstermektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının finansal tutum ve davranışlarının iş tecrübesi, ev sahipliği ve araba sahipliği durumlarına göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının bakmakla yükümlü olunan kişi sayısına göre finansal tutum ve finansal davranışlarında anlamlı bir farklılık bulunmadığı da belirlenmiştir.

Çalışmanın birtakım kısıtları bulunmaktadır. Çalışma Bartın'da faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarını kapsamaktadır. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular, yalnızca bu çalışanlar için genellenebilmektedir. Buna ilave olarak çalışma, verileri geçerli sayılan 91 katılımcı ile yapılmış ve cevaplamasında hata yapmış olan katılımcılar analiz dışında tutulmuştur.

Literatürde muhasebe meslek mensuplarının finansal tutum ve davranışları üzerine gerçekleştirilen çalışma sayısının azlığı nedeniyle bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı

düşünülmektedir. Ayrıca, farklı çalışma alanlarından elde edilen verilerle gerçekleştirilecek analiz sonuçları, bu çalışma sonuçları ile karşılaştırılarak çalışma alanlarına ilişkin farklılıklar ve benzerlikler ortaya konabilecektir.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş., (2017). Sağlık Çalışanlarının Kişisel Finans ile İlgili Tutum ve Davranışları: Kahramanmaraş İlinde Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, sa.14, 186-198.
- Dayı F., & Çetin Z. N., (2021). Kişilik Özelliklerinin Bireylerin Finansal Tutumları Üzerindeki Rolü. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, cilt.12, sa.3, 1234-1251.
- De Bassa Scheresberg, C., (2013). Financial Literacy and Financial Behavior among Young Adults: Evidence and Implications. *Numeracy*, cilt.6, sa.2, 1-21.
- Eagly, A., & Chaiken, S., (1993). *The Psychology of Attitudes*. Toronto: Harcourt Brace Jovanovich College.
- Er, B., & Çetintaş, M., (2018). İşçilerde Finansal Okuryazarlık: Finansal Bilgi, Tutum ve Davranış Eksenli Bir Araştırma. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt.1, sa.2, 61-71.
- Herawati, N. T., Candiasa, I M., Yadnyana, I K., & Suharsono, N., (2018). Factors That Influence Financial Behavior Among Accounting Students in Bali. *International Journal of Business Administration*, cilt.9, sa.3, 30-38.
- Kline, R. B., (2016). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (4. Baskı). New York: The Guilford Press.
- Morgan, G. A., Leech, N. L., Gloeckner, G. W., & Barrett, K. C., (2011). *IBM SPSS for Introductory Statistics: Use and Interpretation* (4. Baskı). New York: Routledge
- Münyas, T., (2021). Mali Müşavir Adaylarının Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranışlarıyla İlgili Bir İnceleme. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, cilt.20, sa.62, 223-244.
- Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H., (1994). *Psychometric Theory* (3. Baskı). New York: McGraw-Hill Inc.
- Parrotta, J. L., & Johnson, P. J., (1998). The Impact of Financial Attitudes and Knowledge on Financial Management and Satisfaction of Recently Married Individuals. *Financial Counseling and Planning*, cilt.9, sa.2, 59-75.
- Rizkiawati, N. L., & Asandimitra, N., (2018). Pengaruh Demografi, Financial Knowledge, Financial Attitude, Locus of Control, dan Financial Self-Efficacy Terhadap Financial Management Behavior Masyarakat Surabaya. *Jurnal Ilmu Manajemen*, cilt.6, sa.3, 93-107.

- Sandal, A., & Yalçın, Z., (2020). S.M.M.M'lerin Finansal Okuryazarlık ve Finansal Tablo Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Tunceli ve Elazığ Örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, cilt.9, sa.4, 2216-2230.
- Sarıgül, H., (2015). Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği: Geliştirme, Geçerlik, Güvenirlilik. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, cilt.13, sa.1, 200-218.
- Siswanti, I., & Halida, A. M., (2020). Financial Knowledge, Financial Attitude, and Financial Management Behavior: Self-Control As Mediating. *The International Journal of Accounting and Business Society*, cilt.28, sa.1, 105-132.
- Xiao J.J., (2008). Applying Behavior Theories to Financial Behavior. In: Xiao J.J. (eds) *Handbook of Consumer Finance Research*. New York: Springer.
- Yong, C. C., Yew, S. Y., & Wee, C. K., (2018). Financial Knowledge, Attitude and Behaviour of Young Working Adults in Malaysia. *Institutions and Economies*, cilt.10, sa.4, 21- 48.